

Resource: Termini muhimu (unfoldingWord)

License Information

Termini muhimu (unfoldingWord) (Swahili) is based on: unfoldingWord® Translation Words, [unfoldingWord](#), 2022, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Termini muhimu (unfoldingWord)

W

Waamaleki, Waamori, Waarabu, Waebrania, Wafilisti, Wagirgashi, Wakaldayo, Wakati, Wakerethi, Wana wa Mungu, Wanaume Waliojifunza, Wapanda farasi, Wasilisha kudhuru, Watu wa Mungu, Watu wenye hekima, Wayebusi, wivu, Wivu

Waamaleki

Uhalisia:

Waamaleki walikuwa jamii ya watu wa kuhamahama waliokuwa wakiishi katika eneo la kusini mwa Kanaani, kuanzia jangwa la Negebu hadi nchi ya Waarabu. Jamii hii ilitokana na Amaleki, mjukuu wa Esau.

- Waamaleki walikuwa maadui wakubwa wa Israeli tangu wakati walipokuja kuishi Kanaani.
- Mara nyingi neno "Amaleki" linatumika kwa njia ya mfano kurejelea Waamaleki wote. (Tazama: sinekdoki)
- Katika vita moja dhidi ya Waamaleki, Mose alipoinua mikono yake, Waisraeli walikuwa wakishinda. Alipochoka na mikono yake ikashuka, Waisraeli walianza kushindwa. Kwa hiyo, Aroni na Huri walimsaidia Mose kushikilia mikono yake juu hadi jeshi la Waisraeli lilipowashinda Waamaleki.
- Wote Mfalme Sauli na Mfalme Daudi waliongoza misafara ya kijeshi dhidi ya Waamaleki.
- Baada ya kushinda vita dhidi ya Waamaleki, Sauli alimwasi Mungu kwa kuhifadhi baadhi ya nyara na kwa kutomuua mfalme wa Waamaleki kama Mungu alivyomwamuru.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Tafsiri ya Majina)

(Tazama pia: Waarabu, Daudi, Esau, Negebu, Sauli (OT))

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 4:43](#)
- [2 Samweli 1:8](#)
- [Kutoka 17:10](#)
- [Hesabu 14:23-25](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6002, H6003

Waamori

Uhalisia:

Waamori walikuwa kundi lenye nguvu la watu waliokaa katika nchi ya Kanaani na waliishi pande zote mbili za Mto Yordani.

- Jina lao linamaanisha "mwenye cheo cha juu," ambalo linaweza kumaanisha maeneo ya milimani walikoishi au ukweli kwamba walikuwa warefu sana.
- Kitabu cha Mwanzo kinasema kwamba Waamori walitokana na Kanaani, mjukuu wa Noa.
- Mji wa Ai ulikuwa na Waamori.
- Mungu anarejelea "dhambi za Waamori," ambazo zilihusisha ibada yao ya miungu ya uongo na desturi zao za dhambi zinazohusiana.
- Yoshua aliwaongoza Waisraeli kuwaangamiza Waamori, kama Mungu alivyowaamuru.

Marejeleo ya Biblia:

- [Amosi 2:9](#)
- [Ezekieli 16:3](#)
- [Mwanzo 10:16](#)
- [Mwanzo 15:14-16](#)
- [Yoshua 9:10](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **15:7** Baadaye, wafalme wa kundi lingine la watu katika Kanaani, **Waamori**, waliposikia kwamba Wagibeoni walikuwa wamefanya mkataba wa amani na Waisraeli, waliunganisha majeshi yao kuwa jeshi moja kubwa na kushambulia Gibeoni.
- **15:8** Asubuhi na mapema waliwashangaza majeshi ya **Waamori** na kuwashambulia.
- **15:9** Mungu alipigania Israeli siku hiyo. Aliwafanya **Waamori** kuchanganyikiwa na akatuma mvua kubwa ya mawe yaliyowaua wengi wa **Waamori**.

- **15:10** Mungu alifanya jua lisimame angani ili Waisraeli wapate muda wa kutosha kuwashinda kabisa **Waamori**.

Data ya Neno:

- Strong's: H0567

Waarabu

Uhalisia:

Arabia ni nusu kisiwa kubwa zaidi duniani, ikifunika karibu kilomita za mraba 3,000,000. Iko kusini-mashariki mwa Israeli, na inapakana na Bahari ya Shamu, Bahari ya Uajemi, na Ghuba ya Uajemi.

- Neno "Muarabu" linatumiwa kumrejelea mtu anayeishi katika nchi za Kiarabu au kitu kinachohusiana na Arabia.
- Watu wa kwanza kuishi Arabia walikuwa wajukuu wa Shemu. Wakazi wengine wa awali wa Arabia walijumuisha mwana wa Abrahamu, Ishmaeli na kizazi chake, pamoja na kizazi cha Esau.
- Eneo la jangwa ambapo Waisraeli walizunguka kwa miaka 40 lilikuwa katika nchi ya Arabia
- Baada ya kuwa muumini wa Yesu, Mtume Paulo alitumia miaka michache katika jangwa la Arabia.
- Kwenye barua yake kwa Wakristo wa Galatia, Paulo alitaja kwamba Mlima Sinai ulikuwa katika eneo la Arabia.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Esau, Wagalatia, Waisraeli, Shemu, Mlima Sinai)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 10:14-15](#)
- [Matendo 2:11](#)
- [Wagalatia 1:15-17](#)
- [Wagalatia 4:24-25](#)
- [Yeremia 25:24-26](#)
- [Nehemia 2:19-20](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6152, H6153, H6163, G06880, G06900

Waebrania

Uhalisia:

Neno "Waebrania" linarejelea kwa ujumla kundi la watu waliotokana na Abrahamu kupitia ukoo wa Isaka na Yakobo.

- Neno "Mwebrania" linaweza kumaanisha mtu katika kundi la watu au lugha inayozungumzwa na kundi hilo.
- Sehemu kubwa ya Agano la Kale iliandikwa kwa lugha inayoitwa "Kiebrania." Hata hivyo, katika visa vingi vya Agano Jipya, neno maalum "Kiebrania" huenda linarejelea lugha ya Kiarabu badala ya Kiebrania.
- Katika sehemu mbalimbali za Biblia, Waebrania pia walijulikana kama "Waisraeli" au "Wayahudi." Wakati wa kutafsiri, ni vyema kutofautisha maneno haya matatu katika maandishi, mradi tu iwe wazi kwamba yote yanarejelea kundi moja la watu.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Muisraeli, Myahudi, Viongozi wa Kiyahudi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 26:12-14](#)
- [Mwanzo 39:13-15](#)
- [Mwanzo 40:15](#)
- [Mwanzo 41:12-13](#)
- [Yohana 5:1-4](#)
- [Yohana 19:13](#)
- [Yona 1:8-10](#)
- [Wafilipi 3:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5680, G14440, G14450, G14460, G14470

Wafilisti*Uhalisia:*

Wafilisti walikuwa kundi la watu waliokaa katika eneo linalojulikana kama Ufilisti, kando ya pwani ya Bahari ya Mediterania. Jina lao linamaanisha "watu wa baharini."

- Kulikuwa na miji mikuu mitano ya Wafilisti: Ashdodi, Ashkeloni, Ekroni, Gathi, na Gaza.
- Mji wa Ashdodi ulikuwa katika sehemu ya kaskazini ya Ufilisti, na mji wa Gaza ulikuwa katika sehemu ya kusini.
- Wafilisti huenda wanajulikana zaidi kwa vita vyao vya muda mrefu dhidi ya Waisraeli.
- Muamuzi Samsoni alikuwa shujaa maarufu aliyepambana na Wafilisti, akitumia nguvu za kipekee alizopata kutoka kwa Mungu.
- Mfalme Daudi mara nyingi aliongoza vita dhidi ya Wafilisti, ikiwa ni pamoja na wakati alipokuwa kijana alipomshinda shujaa wa Kifilisti, Goliathi.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Ashdodi, Ashkeloni, Daudi, Ekroni, Gathi, Gaza, Goliathi, Bahari ya Chumvi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 18:9-11](#)
- [1 Samweli 13:4](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 9:25-26](#)
- [Mwanzo 10:11-14](#)
- [Zaburi 56:1-2](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6429, H6430

Wagirgashi*Uhalisia:*

Wagirgashi walikuwa kundi la watu waliokuwa wakiishi karibu na Bahari ya Galilaya katika nchi ya Kanaani.

- Walikuwa wazao wa mwana wa Hamu, Kanaani, na hivyo walikuwa moja ya makundi mengi ya watu waliyojulikana pia kama "Wakanani."
- Mungu aliwaahidi Waisraeli kwamba angewasaidia kuwashinda Wagirgashi na makundi mengine ya watu wa Kanaani.
- Kama ilivyokuwa kwa watu wote wa Kanaani, Wagirgashi waliabudu miungu ya uongo na walijihusisha na vitendo visivyo vya maadili kama sehemu ya ibada hiyo.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Kanaani, Hamu, Nuhu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 1:14](#)
- [Kumbukumbu la Torati 7:1](#)
- [Mwanzo 10:16Yoshua 3:9-11](#)
- [Yoshua 24:11-12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1622

Wakaldayo*Uhalisia:*

Kaldayo ilikuwa eneo katika sehemu ya kusini ya Mesopotamia au Babylonia. Watu waliokuwa wakiishi katika eneo hili walijulikana kama Wakaldayo.

- Mji wa Uru, ambako Abrahamu alitoka, ulikuwa katika eneo la Kaldayo. Mara nyingi hujulikana kama "Uru wa Wakaldayo."
- Mfalme Nebukadneza alikuwa mmoja wa Wakaldaya wachache ambao walikuwa wafalme wa Babeli.
- Baada ya miaka mingi, karibu mwaka 600 Kabla ya Kristo (KK), neno "Mkaldaya" lilianza kumaanisha "Wababeli."
- Katika kitabu cha Danieli, neno "Wakaldayo" pia linarejelea kundi maalum la wanaume waliokuwa na elimu ya juu na waliosomea nyota.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Abrahamu, Babeli, Shinari, Uri)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 7:4-5](#)
- [Ezekieli 1:1](#)
- [Mwanzo 11:27-28](#)
- [Mwanzo 11:31-32](#)
- [Mwanzo 15:6-8](#)
- [Isaya 13:19](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3679, H3778, H3779, G54660

Wakati*Uhalisia:*

Kwenye Biblia neno "wakati" mara nyingi lilitumika kwa njia ya mfano kurejelea msimu maalum au kipindi cha wakati ambapo matukio fulani yalitokea. Lina maana inayofanana na "umri" au "enzi" au "msimu."

- "Wakati" unaweza kumaanisha "tukio" katika kifungu kama "mara ya tatu." Kifungu "mara nyingi" kinaweza kumaanisha "katika matukio mengi."
- Kulingana na muktadha, neno "wakati" linaweza kutafsiriwa kama, "msimu" au "kipindi cha muda" au "nyakati" au "tukio" au "matukio."
- Maneno "nyakati na majira" ni usemi wa mafumbo ambao unasema wazo lile lile mara mbili. Hii inaweza pia kutafsiriwa kama "matukio fulani yanayotokea katika vipindi fulani vya wakati." (Tazama: maneno yanayofanana)

(Tazama pia: umri, dhiki)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 1:7](#)
- [Danieli 12:1-2](#)
- [Marko 11:11](#)
- [Mathayo 8:29](#)
- [Zaburi 68:28-29](#)
- [Ufunuo 14:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0116, H0227, H0310, H1697, H1755, H2165, H2166, H2233, H2465, H3027, H3117, H3118, H3119, H3259, H3427, H3967, H4150, H4279, H4489, H4557, H5331, H5703, H5732, H5750, H5769, H6235, H6256, H6440, H6471, H6635, H6924, H7105, H7138, H7223, H7272, H7281, H7637, H7651, H7655, H7659, H7674, H7992, H8027, H8032, H8138, H8145, H8462, H8543, G07440, G05300, G10740, G12080, G14410, G15970, G16260, G19090, G20340, G21190, G21210, G22350, G22500, G25400, G34610, G35680, G37640, G38190, G39560, G39990, G41780, G41810, G41830, G42180, G42870, G43400, G44550, G51190, G51510, G53050, G55500, G55510, G56100

Wakerethi*Uhalisia:*

Wakerethi walikuwa kundi la watu ambao huenda walikuwa sehemu ya Wafilisti. Baadhi ya matoleo huandika jina hili kama "Wakerethi."

- "Wakerethi na Wapelethi" walikuwa kikundi maalum cha wanajeshi kutoka jeshi la Mfalme Daudi ambao walikuwa waaminifu sana kwake kama walinzi wake binafsi.
- Benaya, mwana wa Yehoyada, mwanachama wa jeshi la utawala la Daudi, alikuwa kiongozi wa Wakerethi na Wapelethi.
- Wakerethi walibaki na Daudi alipoondoka Yerusalemu kwa sababu ya uasi wa Absalom.

(Pendekezo la Tafsiri: Tafsiri Majina)

(Tazama pia: Absalomu, Benaya, Daudi, Wafilisti.)

Marejeleo ya Biblia:

- [Sefania 2:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3774

Wana wa Mungu*Ufafanuzi:*

Neno 'wana wa Mungu' ni usemi wa kitamathali ambao una maana kadhaa.

- Katika Agano Jipya, neno 'wana wa Mungu' linarejelea waumini wote katika Yesu na mara nyingi hutafsiriwa kama 'watoto wa Mungu' kwa kuwa linajumuisha wote wanaume na wanawake.
- Matumizi haya ya neno yanazungumzia uhusiano na Mungu ambao ni kama uhusiano kati ya mwana wa kibinadamu na baba yake, pamoja na haki zote zinazohusiana na kuwa wana.
- Watu wengine hutafsiri neno 'wana wa Mungu' linaloonekana katika Mwanzo 6 kumaanisha malaika waliopotoka—roho waovu au pepo. Wengine wanafikiri linaweza maanisha watawala wenye nguvu wa kisiasa au wazao wa Sethi.
- Kichwa 'Mwana wa Mungu' ni neno tofauti: linamrejelea Yesu, ambaye ni Mwana pekee wa Mungu.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Wakati 'wana wa Mungu' inarejelea waumini katika Yesu, inaweza kutafsiriwa kama 'watoto wa Mungu.'
- Katika Mwanzo 6:2 na 4 njia za kutafsiri 'wana wa Mungu' zinaweza kujumuisha 'malaika,' 'viumbe vya roho,' 'viumbe vya asili isiyo ya kawaida,' au 'pepo.'
- Pia angalia kiungo cha 'mwana.'

(Tazama pia: malaika, shetani, mwana, Mwana wa Mungu, mtawala, roho)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 6:2](#)
- [Mwanzo 6:4](#)
- [Ayubu 1:6](#)
- [Warumi 8:14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0430, H1121, G52070, G50430

Wanaume Waliojifunza

Ufafanuzi:

Kwenye simulizi ya Mathayo kuhusu kuzaliwa kwa Kristo, wanaume "walioelimika" au "wasomi" walikuwa "mamajusi" waliomletea Yesu zawadi huko Bethlehemu muda fulani baada ya kuzaliwa kwake hapo. Huenda walikuwa "wanajimu," watu wanaosomea nyota.

- Wanaume hawa walisafiri safari ndefu kutoka nchi iliyo mbali mashariki mwa Israeli. Haijulikani hasa walikotoka au walikuwa nani. Lakini walikuwa wazi ni wasomi ambao walikuwa wamejifunza nyota.
- Huenda walikuwa wazao wa watu wenye hekima waliomtumikia wafalme wa Babeli wakati wa Danieli na ambao walifundishwa mambo mengi, ikiwa ni pamoja na kusoma nyota na kutafsiri ndoto.
- Kijadi imekuwa ikisemwa kwamba kulikuwa na watu watatu wenye hekima au watu waliojifunza kwa sababu ya zawadi tatu walizomletea Yesu. Hata hivyo, maandiko ya Biblia hayasemi ni wangapi walikuwepo.

(Tazama pia: Babuloni, Bethlehemu, Danieli)

Marejeleo ya Biblia:

- [Danieli 2:27](#)
- [Danieli 5:7](#)
- [Mathayo 2:1](#)
- [Mathayo 2:7](#)
- [Matayo 2:16](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1505, G30970

Wapanda farasi*Ufafanuzi:*

Katika nyakati za Biblia, neno "wapanda farasi" lilimaanisha wanaume waliokuwa wakipanda farasi kwenda vitani.

- Mashujaa waliokuwa kwenye magari yaliyovutwa na farasi pia wanaweza kuitwa "wapanda farasi," ingawa neno hili kwa kawaida linarejelea wanaume waliokuwa wakipanda farasi moja kwa moja.
- Mungu aliwaamuru Waisraeli wasiwe na wapanda farasi wengi kwa sababu jeshi lenye nguvu lingewafanya waamini nguvu zao wenyewe badala ya kumtegemea Mungu katika vita.
- Neno hili linaweza pia kutafsiriwa kama "wapanda farasi" au "wanaume walioko juu ya farasi."

(Tazama pia: gari la kuvutwa na farasi, farasi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 1:5](#)
- [Danieli 11:40-41](#) [Kutoka 14:23-25](#)
- [Mwanzo 50:7-9](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6571, H7395, G24600

Wasilisha kudhuru*Ufafanuzi:*

- Neno "kuwasilisha" au "kuwasilisha kwa" au "kuwasilisha hadi" linaweza kumaanisha kumtoa mtu kwa adui au mpinzani, kama vile Yuda alivyomtoa Yesu kwa viongozi wa Kiyahudi au Mungu alivyowatoa Waisraeli kwa maadui zao kutokana na dhambi zao za mara kwa mara.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Wakati "kukabidhi" inamaanisha kumtoa mtu kwa adui, inaweza kutafsiriwa kama "kusaliti" au "kupeana." Wakati "kukabidhi" inahusu Mungu kuwatoa watu kwa adui, inaweza pia kutafsiriwa kama "kukabidhi" au "kupeana."

*Marejeleo ya Biblia:**Mifano kutoka katika hadithi za Biblia:**Data ya Neno:*

- Strong's: H1350, H2020, H2502, H3205, H3444, H3467, H4042, H4422, H4672, H5337, H5414, H5462, H6299, H6403, H6413, H6475, H6561, H7725, H7804, H8199, G03250, G05250, G06290, G10800, G13250, G15600, G16590, G18070, G19290, G26730, G30860, G38600, G45060, G49910, G50880, G54830

Watu wa Mungu*Ufafanuzi:*

Dhana ya "watu wa Mungu" katika Biblia inarejelea watu ambao Mungu ameanzisha uhusiano wa agano nao.

- Kwenye Agano la Kale, kifungu "watu wa Mungu" kinarejelea taifa la Israeli. Taifa la Israeli lilichaguliwa na Mungu na kutengwa na mataifa mengine ya ulimwengu ili kumtumikia na kumtii.
- Kwenye Agano Jipya, neno "watu wa Mungu" linamaanisha "kanisa," yaani kila mtu anayemwamini Yesu. Hii inajumuisha Wayahudi na Mataifa. Katika Agano Jipya, wakati mwingine kundi hili la watu linaitwa "wana wa Mungu" au "watoto wa Mungu."
- Wakati Mungu anapotumia kifungu "watu wangu," anarejelea watu ambao wana uhusiano wa agano naye. Watu wa Mungu wamechaguliwa naye, na anataka waishi kwa njia inayompendeza.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "watu wa Mungu" linaweza kutafsiriwa kama "watu wa Mungu" au "watu wanaoabudu Mungu" au "watu wanaomtumikia Mungu" au "watu wanaomilikiwa na Mungu."
- Wakati Mungu anasema "watu wangu" njia nyingine za kutafsiri inaweza kujumuisha "watu niliowachagua" au "watu wanaoniabudu" au "watu wanaonihusu."
- Vivyo hivyo, "watu wako" inaweza kutafsiriwa kama "watu wanaokuhusu" au "watu uliowachagua wakuhusu."
- Pia "watu wake" inaweza kutafsiriwa kama "watu wanaomilikiwa naye" au "watu ambao Mungu aliwachagua kumilikiwa naye."

(Tazama pia: Mwisraeli, kikundi cha watu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 11:2](#)
- [Matendo 7:34](#)
- [Matendo 7:51-53](#)
- [Matendo 10:36-38](#)
- [Danieli 9:24-25](#)
- [Isaya 2:5-6](#)
- [Yeremia 6:20-22](#)
- [Yoeli 3:16-17](#)
- [Mika 6:3-5](#)
- [Ufunuo 13:7-8](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0430, H5971, G23160, G29920

Watu wenye hekima

Ufafanuzi:

Neno "watu wenye hekima" linamaanisha watu wenye busara. Hata hivyo, katika Biblia, neno hili mara nyingi linarejelea wanaume wenye maarifa na uwezo wa kipekee ambao walihudumu katika mahakama ya kifalme kama washauri wa mfalme au maafisa wengine wa juu.

Agano la Kale

- Mara nyingi, neno "watu wenye hekima" linaelezwa katika maandishi kama "watu wenye busara" au "watu wenye ufahamu." Hii inarejelea watu wanaotenda kwa hekima na haki kwa sababu wanamtii Mungu.
- "Watu wenye hekima" waliowahudumia mafarao au wafalme wengine mara nyingi walikuwa wasomi waliosomea nyota, hasa wakitafuta maana maalum kwa mifumo ambayo nyota zilionyesha katika nafasi zao angani. Wakati mwingine "watu wenye hekima" pia walijihusisha na uganga au walifanya matendo ya uchawi, labda kwa nguvu za roho waovu.
- Mara nyingi, watu wenye hekima walitarajiwa kufafanua maana ya ndoto. Kwa mfano, Mfalme Nebukadneza alitaka watu wake wenye hekima waeleze ndoto zake na kumwambia maana yake, lakini hakuna hata mmoja wao aliyeweza kufanya hivyo isipokuwa Danieli, ambaye alipokea maarifa haya kutoka kwa Mungu.

Agano Jipya

- Kikundi cha wanaume waliotoka maeneo ya mashariki kumwabudu Yesu kiliitwa "mamajusi," jina ambalo mara nyingi hutafsiriwa kama "watu wenye hekima," kwani linaelekea kumaanisha wasomi waliomhudumia mtawala wa nchi ya mashariki.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, neno "watu wenye hekima" linaweza kutafsiriwa kwa kutumia neno "wenye hekima" au kwa kifungu kama "wanaume wenye vipaji" au "wanaume waliosoma" au neno lingine lolote linalorejelea wanaume ambao wana kazi muhimu ya kumfanyia mtawala.
- Wakati neno "watu wenye hekima" linarejelea tu wale walio na hekima, neno "hekima" linapaswa kutafsiriwa kwa njia sawa na jinsi linavyotafsiriwa sehemu nyingine ya Biblia.

(Tazama pia: Babuloni, Danieli, uaguzi, uchawi, Nebukadneza, mtawala, wenye hekima)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 27:32-34](#)
- [Danieli 2:1-2](#)
- [Danieli 2:10-11](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2445, H2450, H3778, H3779, G46800

Wayebusi

Uhalisia:

Wayebusi walikuwa kundi la watu waliokuwa wakiishi katika nchi ya Kanaani. Walikuwa wazao wa Kanaani, mwana wa Hamu.

- Wayebusi walikuwa wakiishi katika mji wa Yebusi, ambao baadaye ulipata jina la Yerusalemu baada ya Mfalme Daudi kuuteka.
- Melkizedeki, mfalme wa Salemu, huenda alikuwa wa asili ya Muyabusi.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Kanaani, Hamu, Yerusalemu, Melkizedeki)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 1:14](#)
- [1 Wafalme 9:20-21](#)
- [Kutoka 3:7-8](#)
- [Mwanzo 10:16](#)
- [Yoshua 3:9-11](#)
- [Waamuzi 1:20-21](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2982, H2983

wivu

Ufafanuzi:

Maneno "wivu" na "mwenye wivu" katika muktadha huu yanarejelea tamaa kubwa ya kulinda usafi wa uhusiano. Pia yanaweza kumaanisha tamaa kubwa ya kutaka kumiliki kitu au mtu (Tazama Hesabu 11:29).

- Neno "wivu" linatumika kuelezea hisia za hasira ambazo mtu anazo kuelekea mwenzi wao wanaposhuku kwamba mwenzi wao amekuwa si mwaminifu katika ndoa yao (Tazama Hesabu 5:14).
- Maneno "wivu" na "mwenye wivu" mara nyingi hutumiwa kuelezea tamaa kubwa ya Mungu kwamba watu wake wa agano wampende, wabaki waaminifu kiroho kwake, na kumweka mbele katika mapenzi yao.
- Katika Biblia, maneno haya mara nyingi yanarejelea tamaa kubwa ya Mungu kwa watu wake kubaki safi na bila doa la dhambi.
- Mungu ana "wivu" kwa utukufu wake, akitamani kutendewa kwa heshima na uchaji wa kweli.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Njia za kutafsiri "wivu" zinaweza kujumuisha "tamaa ya kulinda kwa nguvu" au "tamaa ya kumiliki."
- Neno "mwenye wivu" linaweza kutafsiriwa kama "hisia kali ya kulinda" au "hisia ya kumiliki."
- Unapozungumza kuhusu Mungu, hakikisha tafsiri ya maneno haya haionyeshi maana hasi ya kuwa na kinyongo au wivu kwa mtu mwingine.

(Tazama pia: wivu)

Marejeleo ya Biblia:

Data za Neno:

- Strong's:

Wivu

Ufafanuzi:

Maneno "bidii" na "wenye bidii" yanamaanisha kuwa na juhudi kubwa na kujitolea kuunga mkono mtu au wazo.

- Bidii inahusisha kuwa na tamaa kubwa na vitendo vinavyokuza sababu nzuri. Mara nyingi, neno hili hutumiwa kumweleza mtu anayemtii Mungu kwa uaminifu na kuwafundisha wengine kufanya hivyo pia.
- Kuwa na bidii kunamaanisha kuweka juhudi kubwa katika kufanya jambo na kuendelea kuvumilia katika juhudi hiyo.
- "Bidii ya Bwana" au "bidii ya Mungu" inahusu matendo makali na ya kudumu ya Mungu katika kubariki watu wake au kuhakikisha haki inatendeka.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kuwa na "bidii" pia kunaweza kumaanisha "kuwa na juhudi kubwa" au "fanya juhudi kubwa."
- Neno "bidii" linaweza pia kutafsiriwa kama "ibada yenye nguvu," "azma yenye hamu," au "shauku ya haki."
- Maneno, "bidii kwa ajili ya nyumba yako" yanaweza kutafsiriwa kama, "kuheshimu kwa nguvu hekalu lako" au "tamaa kubwa ya kutunza nyumba yako."

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 12:31](#)
- [1 Wafalme 19:9-10](#)
- [Matendo 22:3](#)
- [Wagalatia 4:17](#)
- [Isaya 63:15](#)
- [Yohana 2:17-19](#)
- [Wafilipi 3:6](#)
- [Warumi 10:1-3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H7065, H7068, G22050, G22060, G22070, G60410